

Hlubošský kostel Nejsvětější Trojice pochází ze 17. století, v druhé polovině 19. století byl přestavěn do stávající podoby. Jeho štíhlou věž, ukazující k nebi, spatříte z údolí říčky Litavky, ale také z širokého okolí, včetně poutního místa Svatá Hora u Příbrami.

Pokud bychom se zahleděli do zajímavých kapitol z historie obce, zmínili bychom zdejší zámek, který si jako své první letní sídlo zvolil T. G. Masaryk.

Také v historii kostela Nejsvětější Trojice nalezneme zajímavé momenty, v 19. století v něm sloužil P. Tomáš Draský, literárně a hudebně činný kněz, překladatel bible, varhaník a skladatel. Ve 20. letech 20. století zde krátce působil Mons. Antonín Bořek-Dohalský, šlechtic, kněz a vlastenec umučený v koncentračním táboře Auschwitz. V 50. letech 20. století v Hluboši sloužil Jindřich Jan Neubauer, OPraem, oblíbený kněz, odsouzený komunisty za údajné uchovávání nepřátelské vysílačky ve věži kostela. V současnosti je kostel Nejsvětější Trojice filiálním kostelem farnosti Jince. Na pravidelnou nedělní mši svatou dochází lidé nejen z Hluboše, ale i přilehlých vesnic, Bratkovice, Dominikální Paseky, Sádek, Drahlín, Kardavec. V kostele jsou varhany z druhé poloviny 19. století, dodané od varhanáře Karla Schiffnera. Jejich stav vyžaduje nutnou rekonstrukci, proto se farnost rozhodla v roce 2022 založit sbírku, která by umožnila varhany opravit tak, aby mohly i nadále sloužit. Zbývá přibližně vybrat 100 tisíc Kč.

Historie varhan:

Nástroj poškodila válečná rekvizice 33 prospektových cínových píšťal provedená 26. ledna 1918. Nové prospektové píšťaly doplnil varhanář Karel Urban ještě v r. 1918. Píšťaly byly zhotovené již ze zinku a bohužel neodpovídají původní zvukové kvalitě cínových píšťal. Karel Urban varhany také vyčistil, okořil ventily vzdušnice a nástroj naladil. Další opravu provedl v květnu 1954 protivínský varhanář Jaroslav Hubený, který přemístil varhanní ventilátor na půdu.

Popis varhan a jejich stavu:

Celý nástroj je umístěn uprostřed chóru v jednodílné varhanní skříni z měkkého dřeva se střízlivou ornamentální výzdobou. Varhany nejsou na velikost a kubaturu kostela nikterak velké – půdorys 238 cm x 184 cm + pedálová ohrádka o hloubce 44 cm, výška varhan 154 cm postament, píšťalová skříň v maximu 284 cm.

Koncepčně – architekturou a konstrukcí stroje jsou varhany spíše typu „Eisenhutových“ varhan, řemeslné provedení v detailech i celcích je Schiffnerovo. Kompaktní rozměry a dispozice pouze na Principálu 4' činí dojem určitého provizoria nebo výrazného nedostatku finančních prostředků a z více důvodů lze mít za to, že nástroj byl původně určen pro jiný prostor. Rozhodně však není

řemeslně ani zvukově odbyt, ba naopak! Je možné, že Karel Schiffner použil některé díly z nějakých Eisenhutových varhan.

Varhany mají jeden manuál s pedálem, celkem 9 rejstříků (7 + 2), zásuvkové vzdušnice a čistě mechanickou trakturu, rozsahy klaviatur jsou chromatické.

Dispozice:

Manuál: Bourdon 8', Salicional 8', Principal 4', Flöte dulcis 4', Kvint 2 2/3', Oktav 2', Mixtur 2 fach

Pedál: Subbass 16', Oktavbass 8'

Pedal koppl

Mixtura: C: 1 1/3 + 1', cs': 2 + 1 1/3'

Hrací stůl je vestavěn do epištolním boku varhanní skříně, tedy typu „Spielschrank“. Manuálová klaviatura je předsazená a uzavírá se krytem, otočným na pantech a sloužícím zároveň jako notový pult. Klaviatura má chromatický rozsah C – f''', od ds''' klávesy repetují, rozsah vzdušnice je pouze do d'''. Klávesy vykazují nadměrné boční vůle, boční chod je vymezen kolečky silné kůže vlepenými na boční plochu přední části těla klávesy. Kolečka jsou opotřebovaná, mnohde zcela chybí. Toto technické řešení užíval varhanář Wocelka (Eisenhut jeho dílnu převzal).

Potahy jsou normální černo-bílé barevnosti, celotónové potahy evidentně nejsou původní a jsou nepříteli přesně nalepované. Půltónové náklížky jsou z černě mořeného listnatého dřeva, potah je ebenový.

Pedálová klaviatura je původní, s chromatickým rozsahem C – c', ale opět s repetujícími klávesami, zde v rozsahu od gs0. Pedálnice je Schiffnerovské provenience.

Rejstříková manubria jsou umístěna po obou stranách klaviatury v boční stěně zesílené o rejstříkovou desku. Vpravo jsou manubria P4', Kv2 2/3, O2', Mx a pedálové spojky. vlevo se nachází manubria Fl4', Brd8', Sal8', Sb16', Ob8'. Manubria a rejstříkové štítky s názvy rejstříků jsou původní, typicky Schiffnerovské, středně opotřebované používáním.

Traktura tónová je čistě mechanická, konstrukčně zdařilá a řemeslně pěkně provedená.

Dřevěné komponenty traktury jsou řemeslně čistě a přesně zhotovené, nejsou prakticky vůbec napadené červotočem. Osy a raménka ležatých hřidel v roštu pod vzdušnicí jsou mosazné, kožené čochy v raménkách jsou mírně vychozené, u náhodně vybraných nedochází nikde ke kontaktu kov raménka na kov vázacího drátu. Abstrakty mají koncovky obalené modrým papírem/tkaninou.

Traktura pedálu je v obdobné konstrukce jako manuálová. Rozvod na tónové dělení vzdušnice je konstrukčně řešen ležatými masivními dřevěnými hřídelemi umístěnými těsně nad podlahou.

Obě vzdušnice jsou zásuvkové konstrukce a standardně řemeslně solidně pracované. Vzdušnice je usazena do varhanní skříně na dřevěných podpěrách, pod vzdušnicí je umístěn rám s hřídelemi traktury. Ventilová komora manuálové vzdušnice je umístěna vzadu, vstup do ventilové komory je zezadu, tedy od pedálu.

Bezprostředně za ventilovou komorou se nachází přístupová lávka. Dvířka se přikládají na vstup do komory, zajištěna jsou dřevěnou otočnou přezkou, jejíž ramena se zasouvají do kovových skob.

Strop ventilové komory je vylepen bílým papírem, ventily jsou vsazované na mosazný kolík, veškeré kování je mosazné a ve velmi dobrém stavu. Průchodky dnem ventilové komory nejsou pulpetové, ale dnem prochází mosazný drát v kalibrovaném otvoru.

Píšťalnice jsou velmi pěkně řemeslně zpracované.

Píšťalový fond je až na prospektové píšťaly původní a je kompletní. Píšťaly manuálu jsou všeobecně v dobrém stavu.

Ventilátor je zcela nevhodně, ale pochopitelně s ohledem na hlučnost, umístěn na půdě. Je typu Heger. Kapacitně a dosažitelným tlakem je dostačující, hlučnost je jeho významnou vadou.

Tlak vzduchu je 58 mm WS, což je hodnota Schiffnerem u mechanických zásuvek používaná.

Intonačně je nástroj celkově velmi pěkný a odkazuje ještě na klasické nástroje, i když jsou jasné patrné romantické vlivy. Dřevěné píšťaly manuálu hrají všechny, ojediněle nehrají kovové píšťaly.

Hlubošské varhany jsou kvalitním preromantickým mechanickým zásuvkovým nástrojem, který po renovaci hrou opotřebovaných a mechanicky namáhaných komponent a opravě poškození v důsledku střídání teploty a vlhkosti v kostele a v důsledku působení přírodních vlivů, kterým lze obtížně zabránit (červotoč, plísně), je schopen spolehlivě sloužit mnoho dalších desetiletí i staletí. Nástroj je aktuálně nejvíce ohrožen červotočem postupujícím z několika ložisek. Tuto infekci je zapotřebí sanovat, aby nebyly poškozovány další dosud zdravé komponenty.

Výrazně je opotřebovaná manuálová a pedálová klaviatura a měchová soustava, poškozena je těsnost tónových kancel v důsledku prasklin. Naproti tomu stav píšťalnic a píšťalového fondu je velmi dobrý.

Priority a rozsah opravy:

1. vyčištění celých varhan, konzervace napadených částí; ty díly, které napadeny nejsou a jsou relativně vzdálené od míst infekce nekonzervovat – zbytečně nezatěžovat chemickými

prostředky a podstupovat riziko rozklížení spojů či iniciace a rozvoj koroze!

2. varhanní ventilátor přesunout na kůr, zhotovit novou bednu, regulačku a připojení na zásobní měch
3. kompletní renovace manuálové vzdušnice; píšťalnice pouze čištění a revize.
4. kompletní renovace manuálové klaviatury
5. kompletní renovace pedálové klaviatury
6. revize a oprava tónové a rejstříkové traktury
7. revize a oprava manuálových píšťal
8. revize a oprava pedálových píšťal
9. nezbytná ambulantní oprava okožení zásobního měchu vedoucí k jeho zatěsnění, pokud možno totéž s čerpacím měchem; zvážit kompletní překožení zásobního a čerpacího měchu – bude rozhodnuto dle dostupných financí
10. regulace, srovnání intonace, ladění

Oprava provede varhanář Filip Turchich se svými spolupracovníky pod dohledem organologa Štěpána Svobody. Práce začaly v roce 2025. Cena za základní opravu je 774 tis. Kč za vyjmenované položky, kdy místo kompletních zásahů je plánovaná pouze kvalitní dlouhodobá oprava, která má udržet varhany další desítky let funkční. Plus cca 70 tisíc Kč za ošetření prostoru kostela proti červotoči. Pokud by se podařilo vybrat více prostředků, využili bychom je na další položky dle priorit a vybraných prostředků, jako je kompletní překožení měchů, navrácení píšťal z cínu, kompletní opravy vzdušnic, traktury a registratury, což vychází až na dalších 320 tis. Kč.

Na opravu hlubošských varhan můžete přispět do pokladničky v kostele Nejsvětější Trojice v Hluboši nebo na účet vedený u Římskokatolické farnosti v Jincích (do níž kostel v Hluboši náleží): 520413319/0800, do zprávy pro příjemce uveďte: „Dar na opravu varhan v Hluboši“.

QR Platba

Za jakýkoli dar upřímně děkujeme!

Popis a plán opravy varhan vychází z posudku organologa Pražské arcidiecéze Štěpána Svobody.